

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/9273

GK 101

Sayı : 72079556-610-215
Konu : Soru Önergesi (7/9273)

25/08/2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 14.03.2019 tarihli ve 441413 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Adana Milletvekili Sayın Kemal PEKÖZ tarafından (mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yöneltilen 7/9273 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Derya YANIK
Bakan

Ek: Cevap Metni (4 sayfa)

Adana Milletvekili Sayın **Kemal PEKÖZ**'e Ait 7/9273 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

7/7/2005 tarihinde yürürlüğe giren Engelliler Hakkında Kanun'un geçici 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan araçlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirlerarası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri 7/7/2018 tarihine kadar engelliler için erişilebilir duruma getirilir.*" hükmü ile Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren başlatılmak üzere toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilir hale getirilmesine ilişkin bir geçiş süreci öngörülmüştür.

Ancak bu geçiş süreci, toplu taşıma hizmetlerinin türü ve araçların özellikleri göz önünde bulundurularak ayrı ayrı belirlenmiştir. Bu kapsamda, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirlerarası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemilerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi için ise 7/7/2018 tarihine kadar süre verilmiştir. 7333 sayılı Kanun ile 5378 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasındaki "*....denetim sonucunda ilgili belediye ve kamu kurum ve kuruluşları ile umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerine eksiklikleri tamamlaması için birinci fıkra da belirtilen sürenin bitiminden üç yılı geçmemek üzere ek süre verilebilir.*" ibaresindeki "üç yıl" "dört yıl" olarak düzenlenmiştir.

Yapılan düzenleme 7/7/2013 tarihi itibarıyla geçiş süresi sona ermiş bulunan yapılı çevre ve şehir içi toplu taşıma hizmetlerini kapsamamaktadır. Düzenleme yalnızca, 7/7/2021 tarihi itibarıyla geçiş süreci sona ermiş bulunan sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirlerarası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemilerini kapsamaktadır ve Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarının uygun bulması halinde bunlara 7/7/2022 tarihine kadar süre verme yetkisi tanınmıştır.

Özetle şehir içi toplu taşıma hizmetleri için verilen süreler dolmuş olup bu düzenlemenin konusuna girmemektedir ve Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarınca denetlenmektedir. Toplu taşıma araçlarında erişilebilirlik dönüşümleri büyük oranda tamamlanmıştır. Kovid-19 sürecinde kamu hizmeti sağlayan özel sektör kesiminin daha da olumsuz etkilenmemesi için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarının uygun bulması halinde bunlara 1 yıllık süre verilmesi yetkisi tanınmıştır.

Bakanlığımız tarafından erişilebilirlikle ilgili mevzuat düzenlemeleri, standartların geliştirilmesi, denetim faaliyetlerinin koordinasyonu, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik eğitim ve yayın faaliyetleri ile uygulamayı destekleyici proje ve çalışmalar yürütülmektedir.

Erişilebilirlikle ilgili 2005 yılından günümüze kadar yapılan düzenlemeler:

- **2005 yılında** yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerinde kamu kullanımına açık bina, açık alan ve şehir içi toplu taşıma

araçlarının (otobüs ve raylı sistemler) 8 yıl içinde erişilebilir olması zorunluluğu getirilmiştir.

- **2012 yılında** Engelliler Hakkında Kanun'un geçici 3 üncü maddesinde yapılan düzenleme ile erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesine yönelik hükümler düzenlenmiştir.
- **2013 yılında** Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği yayınlanmıştır. Denetleme için valilikler bünyesinde kurulan ve kamu kurumu görevlilerinin yanında engelli STK temsilcilerinin de bulunduğu komisyonlar oluşturulmuştur. Denetimler başlatılarak, belediyelerin ve kurumların harekete geçmelerini sağlanmıştır.
- **2013 yılında** Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları denetleme komisyonlarının kullanımı için yayımlanmıştır. 2020'de formlarda yapılan son revizyon yayınlamıştır. 11 formda 1828 soru ve 3 ek tablo yer almaktadır.
- **2012-2016 yılları arasında** "Erişilebilirlik Destek Projeleri" ile illerde okul, hükümet konağı, hastane, kaldırım, durak, kavşak, park ve oyun alanlarında pilot uygulamalar yapılmıştır. Bakanlığımızca verilen bütçe ve teknik bilgi desteği ile gerçekleştirilen uygulamalarla yerel yönetimler düzeyinde erişilebilirlik yaygınlaştırılmıştır.
- **2018 yılında** erişilebilirlik ile ilgili harcamalar için özel bir bütçe kodu açılarak kamu kurumlarınca kullanılmaya başlanması sağlanmıştır. Ayrıca, Bakanlığımızca tüm Bakanlıklara ve ilgili kurumlara her yıl bütçe hazırlık döneminde "Erişilebilirlik Ödeneğine Yer Verilmesi" konulu hatırlatma yazılarını gönderilmektedir.
- Bakanlığımızın Alo 183 çağrı hattında işaret dili desteği ile başvuru alınmakta ve bilgilendirme hizmeti sunulmaktadır.
- Erişilebilirlik alanında uygulamalara hız verilmesi, bu alanda fiziksel, dijital ve zihinsel dönüşümün sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 2020 yılı "Erişilebilirlik Yılı" ilan edilmiştir. Tüm toplumsal kesimleri sürece dâhil etmek amacıyla 2020 Erişilebilirlik Yılında "Erişilebilirlik Ödülleri" verilmesine karar verilmiştir. Erişilebilirlik Ödülleri ile alanda çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar ile gerçek kişilerin; engellilerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarına katkı sağlayan proje, uygulama ve hizmetlerini kamuoyuna duyurmak; erişilebilirlik alanında çalışmaların artırılmasını teşvik etmek amaçlanmıştır. Oldukça geniş bir hizmet alanına sahip erişilebilirlik konusunda kapsayıcı bir planlama yaparak, ödüllerin başvuruları erişilebilirliği her boyutu ile ele alan 9 kategoride alınmıştır. Jüri değerlendirmesi ve halk oylaması sonucunda ödüller sahipleri ile buluşmuştur.
- **2020 yılında** bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması kapsamında mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlanmıştır. Söz konusu Kılavuz kapsamında erişilebilirliği açıklamak için 136 plan, 73 perspektif ile 108 kesit ve görünüş hazırlanmıştır.
- **2020 yılında** teknik personelin faydalanması amacıyla Erişilebilirlik Kılavuzu baz alınarak kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğindeki "Erişilebilirlik Animasyonu" yayınlanmıştır.

- 2020 yılında binaların erişilebilir hale getirilmesi için özdeğerlendirme yapma imkânı sağlayan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) hayata geçirilmiştir. Bakanlık web sayfası üzerinden isteyen herkesin kolayca bir binanın erişilebilir hale getirilmesi için yapılması gerekenleri rapor olarak temin etmesi sağlanmıştır.
- 2021 yılında “Erişilebilirlik Atölyeleri” konseptiyle farkındalık oluşturmak, bilgi ve bilinç düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Atölyelerden biri belediyelerle yapılan ve “Kaldırımlar”ı ele alan çalışmadır. 27 atölyeye belediyenin kaldırım yapım ve onarım işlerinde çalışan 904 mimar, mühendis ve tekniker ile yönetici tarafından katılım sağlanmıştır. 2021 Eylül ayından itibaren ikinci etaba geçilmiş olup İl Belediyelerine yönelik atölye gerçekleştirilmiştir.
- 2021 yılında “Erişilebilirlik Atölyeleri”nin ikinci çalışması “Web İçeriği Erişilebilirlik Eğitimi”dir. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimin öneminin daha da arttığı günümüzde, web sitelerinin erişilebilir olarak tasarlanması ve revize edilmesi amacıyla aralarında Cumhurbaşkanlığı, TBMM, EPDK, BDDK gibi Düzenleyici Denetleyici Kurumlar, Yüksek Yargı Organları, YÖK ve Üniversitelerin de bulunduğu 800’den fazla kurumdan 3010 katılımcıya 8 atölye ile eğitim verilmiştir.
- 2021 yılında Uluslararası Katılımlı Acil Durum ve Tahlîye Planları ile Sistemlerinin Erişilebilirliği Çevrimiçi Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalıştaya Birleşmiş Milletler, İspanya, İtalya, Çekya, Almanya, Japonya ve ABD’den konu ile ilgili uzmanlar ile kamu, üniversite, belediye ve sivil toplum kuruluşları katılmıştır.

Diğer yandan yapılı çevre, ulaşım sistemleri ve bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yapılması planlanan çalışmalar ile erişilebilirlik alanındaki politikalarımızın hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda;

- Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme komisyonlarınca yapılan denetimler yaptırım mekanizması olarak devam edecektir.
- 2021 yılında başlanılan “Erişilebilirlik Atölyeleri: Kaldırımlar” tüm illerin belediyeleri için tamamlandıktan sonra 2022’de “Erişilebilirlik Atölyeleri: Yaya Geçitleri” ve “Duraklar” temaları ile devam edecektir.
- Web Siteleri Kontrol Listesi Genelge olarak yayınlanacaktır.
- Tüm illerdeki kurum ve kuruluşlardan gelen taleplere istinaden yoğun şekilde verilen teknik bilgi desteğine devam edilecektir.
- Toplumsal farkındalık ile teknik çalışanların bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacı ile eğitim ve yayın çalışmaları sürdürülecektir.
- BİLTEVT “Bilişim Teknolojilerinde Evrensel Tasarım” Uluslararası Engelsiz Bilişim Kongresi” çalışmasına Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye Engelsiz Bilişim Platformu işbirliğinde devam edilecektir.

2021 yılsonu verilerine göre kamuda dolu memur kadrosunun %3 oranında olan engelli memur kadro sayısı 63.087’dir. Kamuda açık engelli kontenjanı 6.893’tür. EKPSS ve Kura sonuçlarına göre, kamu kurum ve kuruluşları tarafından bildirilen 2.927 kadronun kamu kurumlarına yerleştirilmesi işlemi 11 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Böylece, kamuda çalışan toplam engelli memur sayısı 66.014’e ulaşmıştır.

Kamudaki engelli işçi kontenjanı 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca %4, engelli memur kontenjanı 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesi uyarınca % 3 olarak uygulanmaktadır.

İŞKUR'a kayıtlı engellilere ilişkin verilere Kurumun internet sayfasında yayınlanmakta olan yıllık istatistikler ile aylık istatistik bültenlerinden, ülkemizde engelli çalıştırmakla yükümlü 50+ işyeri sayısı ile bunların işçi statüsünde çalıştırdıkları engelli sayıları ve açık kontenjanlara ilişkin verilere de "istihdamı zorunlu kontenjanlar" istatistiklerinden ulaşılabilir.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Bakanlığımız görev ve faaliyet alanında olmadığından değerlendirilememiştir.